It is determined that AR technologies in social work practice are used for the same purposes as VR technologies. Given the distinctive technical design of VR and AR-tools, differences in their possible application are underlined. Worthwhile prospects for the use of AR technologies for achieving educational goals are pointed out, in particular, for the formation of social skills.

The feasibility of introducing immersive technologies into social work practice with different categories of clients is indicated. The need to develop special VR or AR programs for solving social work tasks and to carry out scientific research on their effectiveness is emphasized.

Key words: *immersive technologies, social work practice, virtual reality, augmented reality, extended reality, mixed reality, VR interventions, VR technologies, AR technologies.*

УДК 378:355
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.99.12

Родіков В. Г.

ПОТЕНЦІАЛ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІННОВАТИЗАЦІЇ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто проблему необхідності та нагальності модернізації системи підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності. Процес інформатизації службово-бойової діяльності майбутніх фахівців інженерних військ пов’язаний, насамперед, із забезпеченням необхідного рівня технічного оснащення освітнього (навчально-тренувального) процесу з метою якісного вирішення професійних завдань в умовах оперативної обстановки. Сучасні реалії диктують необхідність пошуку шляхів та засобів вдосконалення освітнього середовища підготовки майбутніх фахівців інженерних військ до професійної діяльності шляхом використання потенціалу інформаційних та цифрових технологій. Окреслено основні напрями інтенсивної інформатизації освітнього середовища підготовки майбутніх фахівців інженерних військ. Встановлено, що перевагами застосування інформаційних технологій в освітньому середовищі підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей до професійної діяльності є те, що подання навчального матеріалу на основі інформаційних технологій здійснюється у формах, що забезпечують індивідуалізацію навчання, зорієнтованість навчально-тренувального процесу на курсанта; суттєво підвищується інтенсивність освітнього процесу шляхом активізації діяльності всіх курсантів, розкриття внутрішнього потенціалу кожного з них для самостійних додаткових занять; використання бази системи управління Moodle сприяє вдосконаленню організації та оперативному проведенню контрольно-оцінних процедур навчально-тренувального процесу. Відображено системне використання комплексу інформаційних технологій загального та спеціального призначення в освітньому (навчально-тренувальному) процесі військових навчальних закладів.

Ключові слова: *курсанти, інформаційні технології, освітнє середовище, майбутні фахівці інженерних військ, підготовка, навчально-тренувальний процес, військові навчальні заклади.*

В умовах модернізації озброєння та засобів збройної боротьби, збільшення частки використання нових технологій у службово-бойовій діяльності в умовах воєнного стану, а також з урахуванням специфіки бойового застосування частин та підрозділів інженерних військ [1], сучасні фахівці інженерних військ повинні бути не лише готовими до реалізації професійних функцій, а й вільно орієнтуватися в інформаційному просторі сучасного соціуму.

Необхідність модернізації Збройних Сил України, ухвалена військово-політичним керівництвом держави, стало поштовхом до модернізації всіх аспектів діяльності армії, зокрема й систему військової освіти. Перед військовою освітою висунуто низку завдань:

– забезпечити нову якість військової освіти, вийти на рівень військово-професійної підготовки, що відповідає сучасним та перспективним вимогам до військових фахівців, зокрема й для інженерних військ;

– мережу військово-навчальних закладів привести у відповідність з параметрами кадрового замовлення на підготовку військовослужбовців в умовах воєнного стану.

У суспільстві наростають темпи інформатизації. Люди прагнуть вивільнити час і сили шляхом використання інноваційних технологій, які є своєрідними інтелектуальними фільтрами та розширюють можливості людської діяльності, дозволяючи вирішувати ширший спектр завдань [8]. Нові інформаційні технології проникають у всі сфери діяльності, що вимагає змістової та технологічної реструктуризації системи професійної підготовки високо компетентних фахівців, зокрема й військових фахівців.

У найзагальнішому виді інформатизація освіти повинна бути забезпечена методологічними орієнтирами, теоретичною базою та технологічними способами вирішення таких завдань [10]:

1) зміщення акценту з цілей та змісту освіти, методів та форм організації освітнього процесу на розвиток особистості курсантів, їхньої інтелектуалізації та соціалізації в умовах інформаційного суспільства;

2) організація розробки та сертифікації апаратно-програмних комплексів, що виконують освітні завдання та функціонують на базі інформаційних технологій [4].

Сучасні інноваційні освітні технології неможливі без широкого використання інтелектуальних освітніх систем та електронних ресурсів, що дають змогу вирішити такі завдання: застосування активних методів навчання, підвищення творчої та інтелектуальної складових освітньої діяльності; інтеграція різних видів освітньої діяльності (навчальної, виховної, дослідницької тощо) та вдосконалення програмно-методичного забезпечення освітнього процесу; адаптація інформаційних технологій навчання до індивідуальних особливостей курсантів; розробка нових інформаційних технологій навчання, що сприяють активізації пізнавальної діяльності курсантів та підвищенню мотивації на основі освоєння засобів та методів інформатики для ефективного їхнього застосування у військово-професійній діяльності; використання інформаційних технологій навчання у процесі військово-професійної підготовки фахівців різних інженерних спеціальностей.

З урахуванням сучасного рівня розвитку та постійного розширення сфер застосування нових інформаційних (комп'ютерних, цифрових) технологій ефективність підготовки військових фахівців, зокрема й інженерних спеціальностей, у військових навчальних закладах, нерозривно пов'язана з активним упровадженням інноваційних методів навчання на їхній основі [5]. Однак, існує низка проблем, без вирішення яких неможливо досягти позитивних результатів інформатизації військової освіти в Україні:

1) відсутність єдиної методології для впровадження нових інформаційних технологій у практику професійної підготовки майбутніх військових фахівців (фахівців інженерних військ);

2) низький рівень кооперації та координації діяльності військових навчальних закладів у створенні єдиної бази апаратних засобів та програмного забезпечення [11];

3) недостатня підготовка професорсько-викладацького та викладацько-інструкторського складу для використання нових інформаційних технологій;

4) нерегулярність поновлення інформаційно-ресурсної бази військових навчальних закладів, зумовлена відсутністю додаткового фінансування.

Основними завданнями інформатизації військової підготовки, на думку О. Мітягіна та А. Чайковського, є:

– підвищення рівня професіоналізму військових фахівців шляхом освоєння інформаційних технологій у частині проведення комплексних організаційно-методичних та інформаційно-ресурсних процедур;

– оптимізація якості освітнього (навчально-тренувального) процесу шляхом впровадження інноваційних методів та форм навчання, що базуються на нових інформаційних технологіях [6].

Загалом процес інформатизації в закладах освіти Міністерства оборони України реалізується на основі системи ресурсів, методів, процесів та програмно-технічних засобів для збору, обробки, зберігання, поширення та використання інформації на користь її споживачів [2, с. 65]. У підготовці військових фахівців основними напрямами інформатизації є забезпечення доступності будь-якого учасника освітніх відносин до необхідних джерел інформації; впровадження інформаційних технологій в освітню, наукову та інші сфери діяльності військово-навчальних закладів; досягнення високого рівня інформаційного забезпечення освітньої (навчально-тренувальної) діяльності [3].

Аналіз напрямів розвитку інформатизації та використання інформаційних технологій у підготовці військових фахівців, зокрема й інженерних спеціальностей, за останні два-три десятиліття вказує на чітку тенденцію руху від технологій обробки даних до засобів роботи з інформацією і далі до інформаційних систем, що є сукупністю інформації, яка є в базах даних, а також інформаційних технологій та технічних засобів, які забезпечують її обробку [7].

За своїм призначенням та змістом інформаційні системи є інструментом інтенсифікації освітньої, наукової та інших видів діяльності військових навчальних закладів з метою досягнення якісної та ефективної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ шляхом поєднання інформаційної та технологічної бази, електронних ресурсів та технічних засобів.

Інформаційні технології, забезпечуючи предметно-образний зміст об'єктів вивчення, організацію спільної діяльності викладачів та курсантів та адекватний рівень контролю за діями курсантів, є в дисциплінарній галузі комунікативно зорієнтованим та професійно спрямованим інформаційно-ресурсним середовищем. Безумовно, використання інформаційних технологій, їхній розвиток повинен підкріплюватися відповідним інформаційно-ресурсним середовищем військових навчальних закладів, що охоплює всі необхідні компоненти – інформаційні ресурси, систему інформаційної взаємодії, апаратні засоби та програмні продукти, наявність кваліфікованих кадрів, інформаційно-методичне забезпечення освітнього (навчально-тренувального) процесу, що в інтегральній єдності характеризують умови реалізації компетентностей підготовки майбутніх фахівців інженерних військ.

Застосування інформаційних технологій передбачає, як правило, зміну власне логіки освітнього (навчально-тренувального процесу), вектор якого вже направлено не від теорії до практики, а від отримання нового досвіду до його теоретичного усвідомлення. Водночас підвищення ефективності підготовки військових фахівців уможливлюється шляхом інтенсифікації процесу розуміння, засвоєння та творчого застосування знань під час вирішення практичних завдань [10]. З цією метою курсанти повинні залучатися в процес отримання та в процес безпосереднього застосування знань, а також необхідно створювати умови для застосування здобутих знань, умінь та навичок у різних квазіпрофесійних ситуаціях.

Значущим результатом впровадження інформаційних систем в освітній (навчально-тренувальний) процес слід є змінений зміст і зміст традиційного поняття «освітнє середовище». У сучасних трактуваннях термін «освітнє середовище» розглядається як система впливів та умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, що містяться в соціальному та просторово-предметному оточенні [9, с. 316].

Зміни в змістовому наповненні освітнього середовища зумовили появу в освітньому середовищі військових навчальних закладів нової сфери, заснованої на застосуванні інформаційних та комунікаційних технологій – електронного інформаційного освітнього середовища (рис. 1).

У кожній зі структурних складових електронного інформаційного освітнього середовища інформаційні системи є сукупністю інформації, що розміщена в базах даних та інформаційних технологій та технічних засобів, що забезпечують користувачам прийом, зберігання та обробку інформації у стислі терміни [2, с. 65]. Згідно з вимогами, електронне інформаційне освітнє середовище повинно забезпечувати освоєння освітніх програм у повному обсязі незалежно від місця знаходження курсантів, а також автоматизацію процесів повсякденної діяльності сучасного військово-навчального закладу.

Інтенсифікація процесу професійної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах електронного інформаційного освітнього середовища реалізується шляхом:

– забезпечення необхідного доступу до джерел інформації, яка розширює межі світогляду слухачів та курсантів;

– створення умов та можливостей швидкого та ефективного пошуку, переробки, аналізу, та збереження потрібної інформації;

– прийняття зважених та обґрунтованих рішень під час виконання завдань навчальної та майбутньої професійної діяльності випускників.

Проте сучасний етап інформатизації характеризується наявністю суперечностей (викликів), що вимагають додаткового аналізу та відповідних рекомендацій, а від органів військового управління та військово-навчальних закладів – управлінських рішень та практичних дій. Одна з таких суперечностей полягає в несумісності двох явищ.

Перше явище – це незадоволеність сучасних курсантів станом цифрової інфраструктури військових навчальних закладів. Доводиться констатувати, що сучасні курсанти сформували прямий запит на перехід від традиційних форм побудови освітнього процесу до цифрових та гібридних (змішаних) моделей, що використовують цифрові технології [6]. Друге явище – це недостатній рівень розвитку електронного інформаційного освітнього середовища військових навчальних закладів. Електронні інформаційні та освітні ресурси, технології та технологічні засоби військових навчальних закладів, які часто не поєднані єдиною телекомунікаційною мережею, а здебільшого представлені локальними фрагментами середовища, не забезпечують широкий доступ курсантів до необхідних джерел інформації. І це суттєво знижує інтенсифікацію підготовки військових фахівців.

Водночас, перевагами застосування інформаційних технологій з метою підвищення модернізації освітнього середовища підготовки майбутніх фахівців інженерних спеціальностей полягають у тому, що:

1) подання навчальному матеріалу на основі інформаційних технологій здійснюється у формах, що забезпечують індивідуалізацію навчання, зорієнтованість навчально-тренувального процесу на курсанта;

2) суттєво підвищується інтенсивність освітнього процесу шляхом скорочення часу на освоєння великого обсягу навчальної інформації, активізації діяльності всіх курсантів, розкриття внутрішнього потенціалу кожного з них для самостійних додаткових занять;

Рис. 1. Структура електронного інформаційного освітнього середовища військових навчальних закладів

3) використання бази системи управління Moodle та різних програм для контролю якості підготовки фахівців інженерних військ сприяє вдосконаленню організації та оперативному проведенню контрольно-оцінних процедур навчально-тренувального процесу.

Таким чином, здійснений аналіз організаційно-методичних аспектів підготовки майбутніх фахівців інженерних військ в умовах кардинального оновлення освітнього середовища військових навчальних закладів під впливом об'єктивних процесів інформатизації та цифровізації дає змогу сформулювати такі висновки:

1. Сучасний етап інформатизації у підготовці майбутніх фахівців інженерних військ характеризується інтенсивним розвитком інформаційних систем з метою забезпечення доступності курсантів до необхідних джерел інформації. Шляхом об'єднання інформаційної та технологічної бази, електронних ресурсів та технічних засобів в єдине електронне інформаційно-освітнє середовище вирішується основне завдання інформатизації – інтенсифікація всіх видів діяльності військових навчальних закладів.

2. З розвитком інформаційних та комунікаційних технологій традиційне освітнє середовище доповнюється сучасними видами освітніх взаємодій, що становлять основу нової форми організації освітньої діяльності військових навчальних закладів – електронного навчання. Інформаційні та комунікаційні технології суттєво змінюють методи та форми освітнього (навчально-тренувального) процесу, дають викладачам та інструкторам можливість завжди та скрізь навчати майбутніх військових фахівців, зокрема й інженерних військ тому, що необхідно на війні.

3. Сучасні інформаційні системи слід органічно вбудовувати у традиційну систему військової освіти на користь виконання головного завдання – якісної та ефективної підготовки майбутніх фахівців інженерних військ, здатних професійно діяти за умов бойової обстановки.

Використана література:

1. Ананьїн В. О., Уваркіна О. В. Сучасні політичні мейнстрими військової освіти. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2022. Вип. 1(53). С. 41-46.
2. Буйницька О., Варченко-Троценко Л., Грицеляк Б. Цифровізація закладу вищої освіти. *Освітологічний дискурс.* 2020. Вип. 1 (28). С. 64-79.
3. Васильєв О. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку військової освіти. *Військова освіта*. 2022. Вип. 1 (45). С. 9-22.
4. Заспа Г. О. Концентрична інформаційна технологія організації цифрової трансформації освітньої діяльності закладів вищої освіти : дис. … канд. техн. наук за спеціальністю 05.13.06. Черкаський держ. технол. ун-тет. Черкаси, 2021. 175 с.
5. Ковальова О. С. Інноваційна компетентність майбутніх авіаційних фахівців: зміст і структура. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія : «Педагогічні науки»*. 2020. Вип. 1. С. 166-171.
6. Мітягін О., Чайковський А. Інформатизація військової освіти – потреба суспільства в підготовці військових фахівців для Збройних Сил України. *Військова освіта*. 2017. Вип. 2 (36). С. 150-160.
7. Панченко, Л. Ф. (2010). *Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету* : монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 280 с.
8. Савіцька В. В. Теоретико-методологічні основи проєктування освітнього процесу у закладах вищої освіти в умовах цифровізації. *Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти* : монографія / за заг. ред. Л. З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. С. 67-83.
9. Шумков І. Організаційно-педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх офіцерів військової розвідки в умовах інформаційно-освітнього середовища ВВНЗ. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 71 (3). С. 315-319.
10. Selwyn N. *Education and Technology : Key issues and debates*. London, Bloomsbury, 2016. 232 p.
11. Stasiuk V. V. Extreme conditions and their impact on the individual characteristics of servicemen. *Bulletin of the National Defense Academy of Ukraine*. 2010. Vol. 1(15). P. 175-181.

References:

1. Ananin V. O., & Uvarkina O. V. (2022) Suchasni politychni meinstrymy viiskovoi osvity. [Modern political mainstreams of military education]. *Visnyk NTUU «KPI» Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo – Bulletin of NTUU "KPI" Political Science. Sociology. Right*. № 1(53). S. 41–46 [in Ukrainian].
2. Buinytska O., Varchenko-Trotsenko L., & Hrytseliak B. (2020) Tsyfrovizatsiia zakladu vyshchoi osvity. [Digitization of the institution of higher education]. *Osvitolohichnyi dyskurs – Educational discourse.* № 1 (28). S. 64–79 [in Ukrainian].
3. Vasyliev O. (2022) Teoretychni aspekty innovatsiinoho rozvytku viiskovoi osvity. [Theoretical aspects of innovative development of military education]. *Viiskova osvita – Military education*. № 1 (45). S. 9–22 [in Ukrainian].
4. Zaspa H. O. (2021) Kontsentrychna informatsiina tekhnolohiia orhanizatsii tsyfrovoi transformatsii osvitnoi diialnosti zakladiv vyshchoi osvity. [Concentric information technology for the organization of digital transformation of educational activities of higher education institutions] : dys. … kand. tekhn. nauk za spetsialnistiu 05.13.06. Cherkaskyi derzh. tekhnol. un-tet. Cherkasy, 2021. 175 s. [in Ukrainian].
5. Kovalova O. S. (2020) Innovatsiina kompetentnist maibutnikh aviatsiinykh fakhivtsiv: zmist i struktura. [Innovative competence of future aviation specialists: content and structure]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriia: «Pedahohichni nauky» – Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series: "Pedagogical Sciences"*. № 1. S. 166–171 [in Ukrainian].
6. Mitiahin O., & Chaikovskyi A. (2017) Informatyzatsiia viiskovoi osvity – potreba suspilstva v pidhotovtsi viiskovykh fakhivtsiv dlia Zbroinykh Syl Ukrainy. [Informatization of military education – society's need for training military specialists for the Armed Forces of Ukraine]. *Viiskova osvita – Military education*. № 2 (36). S. 150–160 [in Ukrainian].
7. Panchenko L. F. (2010) *Informatsiino-osvitnie seredovyshche suchasnoho universytetu. [Information and educational environment of a modern university]* : monohrafiia. Luhansk : Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka». 280 s. [in Ukrainian].
8. Savitska V. V. (2022) Teoretyko-metodolohichni osnovy proiektuvannia osvitnoho protsesu u zakladakh vyshchoi osvity v umovakh tsyfrovizatsii. [Theoretical and methodological bases of designing the educational process in higher education institutions in

conditions of digitalization]. *Innovatsiini tekhnolohii navchannia v umovakh modernizatsii suchasnoi osvity – Innovative learning technologies in the conditions of modernization of modern education* : monohrafiia / za zah. red. L. Z. Rebukhy. Ternopil : ZUNU. S. 67–83 [in Ukrainian].
9. Shumkov I. (2024) Orhanizatsiino-pedahohichni umovy formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv viiskovoi rozvidky v umovakh informatsiino-osvitnoho seredovyshcha VVNZ. [Organizational and pedagogical conditions for the formation of professional competence of future military intelligence officers in the conditions of the informational and educational environment of VVNIZ]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of humanitarian sciences*. № 71 (3). S. 315–319 [in Ukrainian].
10. Selwyn N. (2016) *Education and Technology : Key issues and debates*. London, Bloomsbury. 232 p.
11. Stasiuk V. V. (2010) Extreme conditions and their impact on the individual characteristics of servicemen. *Bulletin of the National Defense Academy of Ukraine*. № 1(15). P. 175–181

Rodikov V. The Potential of Information Technologies in Innovating and Modernising the Educational Environment for Preparing Future Engineering Corps Specialists for Professional Activities

The article addresses the necessity and urgency of modernising the system to prepare future engineering corps specialists for professional activities. The informatisation of the service-combat activities of future engineering corps specialists is primarily related to ensuring the required level of technical equipment for the educational (training) process to solve professional tasks under operational conditions effectively. Current realities dictate the need to search for ways to improve the educational environment to prepare future engineering corps specialists for professional activities by utilising the potential of information and digital technologies. The main directions of intensive informatisation of the educational environment for preparing future engineering corps specialists are outlined. It is established that the advantages of using information technologies in the educational environment for preparing future engineering specialists for professional activities include the presentation of educational material based on information technologies in forms that ensure the individualisation of learning, the orientation of the training process towards the cadet; significantly increasing the intensity of the educational process by activating the activities of all cadets and revealing the inner potential of each for independent additional studies; the use of the Moodle management system base contributes to the improvement of the organisation and the prompt conduct of control and evaluation procedures of the training process. The systematic use of a complex of general and specialised information technologies in military educational institutions'; educational (training) process is reflected.

Key words: *cadets, information technology, educational environment, future specialists of engineering troops, training, educational process, military educational institutions.*

УДК 378:373.3-051:37.091.12:005.963(045)
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.99.13

Стародубцева К. В.

ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОЄКТУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА

Стаття присвячена розгляду компонентної структури професійного розвитку вчителя початкових класів. Актуальність започаткованої проблеми пов’язана з професійною діяльністю вчителя початкових класів, необхідністю постійного підвищення педагогічної майстерності й самовдосконалення, тобто професійного розвитку. У зв’язку з цим актуалізовано розуміння феномена професійного розвитку вчителя початкових класів як динамічного процесу позитивних змін особистісних і професійно-значущих якостей, що відбуваються в ході педагогічної діяльності у початковій школі, набуття ним педагогічного досвіду, що забезпечує усталений світогляд, позитивне ставлення до професійної діяльності, дозволяє оптимізувати навчання і виховання учнів відповідно до викликів сьогодення. Визначено структуру готовності вчителів початкових класів до проєктування професійного розвитку в післядипломній освіті. Зазначено, що в цій структурі необхідними складниками виступають мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інформаційний, компетентнісно-орієнтований, рефлексивно-результативний компоненти. На підставі аналізу наукового фонду, установлено, що мотиваційно-аксіологічний компонент передбачає наявність мотивації до професійного розвитку, мотивації на досягнення успіху в професійній діяльності та наявність професійних цінностей. Когнітивно-інформаційний компонент передбачає обізнаність із інноваційними освітніми технологіями, наявність фахових знань і знань щодо планування індивідуальної траєкторії професійного розвитку. Компетентнісно-орієнтований компонент містить у собі наявність проєктувальних, комунікативно-організаторських умінь і здатність до емоційної саморегуляції. Рефлексивно-результативний компонент передбачає здатність до рефлексії, наявність критичного мислення, здатність до життєстійкості. Зроблено висновки.

Ключові слова: *вчителі початкової школи, післядипломна освіта, готовність до проєктування професійного розвитку, компоненти: мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інформаційний, компетентнісно-орієнтований, рефлексивно-результативний.*

Актуальність започаткованої проблеми пов’язана із підвищенням вимог до професійної діяльності вчителя початкових класів, необхідністю постійного підвищення педагогічної майстерності і самовдосконалення, тобто професійного розвитку. Професійна діяльність учителя початкових класів зумовлюється